

På gång

Poétocratie : Les écrivains suédois à l'avant-garde de la politique (2016)

Våren 2016 utkommer min och Sylvain Briens bok *Poétocratie : Les écrivains suédois à l'avant-garde de la politique* (Presse universitaire Sorbonne Paris). Den utgår från ett tankeexperiment: Hur skulle politiken formuleras om författarna hade problemformuleringsinitiativet? Vi följer den svenska, och i någon mån nordiska, litteraturen från Strindberg till Tranströmer. Vi analyserar frågan om författarna och politiken i fem teman, fem bokkapitel. Vi börjar med *Mythes de la nation* som behandlar Sverige-bilden i Frankrike och samspelet mellan svenska självbilder och utländska. Det andra kapitlet, *Écrire la machine*, visar hur teknologin spelat en central roll i svensk litteratur under 150 år, en roll som har både en estetisk och en politisk dimension. Det tredje kapitlet, *Écrire la nature*, behandlar de svenska författarnas relation till naturen och deras engagemang i natur- och miljöfrågor. I det fjärde, *Écrire le bien-être*, står välfärden och frågan om vad ett lyckligt liv kan vara i centrum. Och slutligen, i *Écrire le monde*, analyserar vi spänningen mellan det nationella och det kosmopolitiska i den svenska kulturen.

Bokens huvudpersoner är författare som Strindberg, Heidenstam, Ibsen, Harry Martinson, Artur Lundkvist, Kerstin Ekman, de svenska kriminalförfattarna, Karin Boye, Tomas Tranströmer, Jonas Hassen Khemeri, Karl Vennberg... och runt dem cirkulerar hundratalet andra författarskap.

I boken talas om politik – i ett annat språk. I poetokratiens språk, där samhällets grundläggande problem och dilemman ofta formuleras först och med människan i språkets mitt.

Kate Bang och Verner von Heidenstam: Ett gemenskapens liv

År 1916 träffade Kate Bang Verner von Heidenstam och de var lyckliga sår- och sambor fram till 1938, då Bang kastades ut från Övralid och genom intriger skildes från sin svårt demenssjuke man. Kate Bang hade inga behov av att synas, blott av att verka. Det är en av många anledningar till att hennes insatser är okända och oanalyserade. Med henne i fokus tecknas här en bild av dramatiska skeenden i nordisk historia.

Denna bok är påbörjad, men fick en ny dimension hösten år 2014, då Kate Bangs barnbarn gav mig förtroendet att förvalta och bruka Bangs tidigare okända dagböcker, foton och brev från tiden med Heidenstam. Detta är ett på många sätt

sensationellt material, som tidigare inte varit känt utan legat undangömt och glömt. Så på den grundvalen skall denna bok om ett Nobelpristagarpar skildras, mer eller mindre dag för dag. Ty det här materialet gör något tidigare omöjligt möjligt: Kate Bangs dagbok redogör just dag för dag för det vardagliga livet i resor och på Övralid och dagboken omfattar ca 400 sidor. Till det kommer Heidenstams tidigare inte kända brev till Kate, skrivna de dagar de inte var tillsammans. Den brevsviten är sannolikt Heidenstams mest omfattande skriftställning efter publiceringen av *Nya dikter* 1915. Slutligen omfattar donationen många privata bilder samt Kate Bangs omfattande korrespondens med sina två barn, och med prins Eugen.

Utöver dessa två böcker planerar jag ytterligare två. De är emellertid mer på tanke- och planeringsstadiet än verkligen – på gång. Men som saken nu ligger: det vore verkligen roligt att få sammanfatta två livslånga intressen, det kring kulturvetenskaplig metodologi och det kring teknologins roll i Strindbergs och Heidenstams författarskap. Ungefär så här kanske baksidestexterna till dessa tänkta böcker se ut:

Källkritiken som livshållning: En humanistisk metodlära.

Bokens huvudbegrepp är *faktoid*, försanthållen felaktighet, och de kunskapsteoretiska implikationer det hör samman med: auktoritetskunskap, reflekterad kunskap och metakunskap.

Faktoidbegreppet, som jag introducerade år 2002, är numera etablerat i språket och i vetenskapssamhället. En Googlesökning på begreppet ger just nu över 30 000 träffar. Birgitta Odén skrev i *Historisk tidskrift* år 2009. ”Jag uppfattar Kylhammars tes om faktoiderna som det viktigaste som hänt – metodologiskt – i svensk historia sedan Lauritz Weibulls *Kritiska undersökningar* (1911) och Sture Bolins *Hallandslistan i kung Valdemars jordebok* (1929)”.

Det är också just denna weibullianska, källkritiska tradition jag här söker förnya och vitalisera. Inte minst med två helt centrala tillägg. Faktoidläran är en metodlära minst lika tillämpbar inom t ex litteratur- och idéhistorien som inom den politiska historia som oftast intresserade Weibull. Faktoidläran handlar vidare om moral, om en humanistisk etik. Den metodologiska stringensen hör förvisso samman med kyla och distans, men dess ethos är mänsklig, rör rättvisa, lika värde, oväld, medkänsla och empati. Men studier av faktoidprocesser är, likt Weibulls källkritik, ett redskap för de vetenskapsmän som startar sin forskning med att eliminera felaktigheter och löser problem. Och som alltid analyserar de processer som skapat och vidmakthållit faktoiderna.

Verner von Heidenstam och August Strindberg: Teknologin, Naturen och Politiken.

Detta är ett bokprojekt som har varit pågående sedan mitt avhandlingsarbete avslutades med *Maskin och idyll: Teknik och pastorala ideal hos Strindberg och Heidenstam* (1985). Projektet kan kanske bäst karakteriseras som mitt försök att sammanfatta ett forskarlivs ständiga återvändo till dessa båda författare och modernitetens osäkerheter. Tanken är att följa den medvetna och omedvetna dialog Strindberg och Heidenstam hela tiden hade och hur deras positioner på det kulturella fältet skiftade både på grund av eget agerande och av händelser långt utanför deras kontroll. Min huvudtes kan måhända sägas vara att en nyckel till både deras författarskap och till deras fortsatt slitstarka närvaro står att finna i just deras sätt att hantera teknologins, miljöns och politikens utmaningar.